

**Brüssel, 6. juuni 2025
(OR. en)**

9976/25

**RECH 264
COMPET 501
IND 179
MI 364
EDUC 227
TELECOM 182
ENER 224
ENV 484
AGRI 257
TRANS 232
SAN 313
ATO 35**

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	6. juuni 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 298 final
Teema:	KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE Aruanne programmi „Euroopa horisont“ järelvalve ning Euroopa Liidu teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse meetmete kohta aastal 2024

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 298 final.

Lisatud: COM(2025) 298 final

Brüssel, 6.6.2025
COM(2025) 298 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**Aruanne programmi „Euroopa horisont“ järelvalve ning Euroopa Liidu
teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse meetmete kohta aastal 2024**

1. TAUST

Käesolevas aruandes antakse ülevaade ELis toimunud olulisest teadus- ja innovatsioonitegevusest ning programmi „Euroopa horisont“ ja Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogrammi järelevalve tulemustest 2024. aastal.

Aruanne on koostatud kooskõlas [Euroopa Liidu toimimise lepingu](#) artikliga 190 ja [Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu](#) artikliga 7, tõlgendatuna koostoimes [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) 2021/695 \(millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“\)](#) artikliga 50 ning [nõukogu määruse \(Euratom\) 2021/765 \(millega luuakse Euroopa Aatomienergiaühenduse teadus- ja koolitusprogramm\)](#) artikliga 12.

2. POLIITILINE KONTEKST JA POLIITIKASUUNDUMUSED

2024. aastal tähistati ELi esimese teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise programmi 40. aastapäeva, mis andis põhjust analüüsida seniseid saavutusi. EL on näidanud viimasel neljal kümnendil üles kindlat pühendumust teaduse arengu ja majanduskasvu edendamisele, olles eraldanud teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks üle 280 miljardi euro. Nende jõupingutuste tulemuseks on üle 120 000 toetuse ligikaudu 75 000 toetusesaajale. Väärib märkimist, et enam kui 30 juhtivat teadlast, keda EL on rahastanud, on saanud oma töö eest Nobeli preemia.

Õppides senistest saavutustest, võttes samas arvesse hiljutisi suundumusi, nagu üleilmsed julgeolekuprobleemid või tehisintellekti esilekerkimine, kasutab EL ka tulevikus ära oma tugevaid külgi teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas, et kindlustada üleilmne konkurentsieelis.

2.1. Euroopa kestlik jõukus, ühtne turg ja konkurentsivõime

Kiiresti muutuv maailmas on üks peamisi majandusliku jõukuse ja konkurentsivõime edendajaid innovatsioon. 2024. aastal esitati Letta ja Draghi aruannetes strateegilised tegevuskavad ELi majanduspositsiooni tugevdamiseks.

Enrico Letta aruandes [„Much More than a Market“](#) (Palju enam kui turg) propageeritakse „viiendat vabadust“ – teadmiste vaba liikumist –, et edendada ühtsel turul teadusuuringuid, innovatsiooni ja haridust. Üks näide 2024. aastal selles valdkonnas tehtud edusammudest on Rumeenia ühinemine [ühtse patendisüsteemiga](#), mille tulemusel suurenes süsteemi liikmete arv 18ni.

Mario Draghi aruandes [„Report on the Future of European Competitiveness“](#) (Euroopa konkurentsivõime tulevik) rõhutatakse, kui oluline on asetada teadusuuringud ja innovatsioon ELi majanduse keskmesse, et edendada kestlikku majanduskasvu. Tähtis samm selles valdkonnas 2024. aastal oli komisjoni teatis [„Kõrgtehnoloogilised materjalid juhtpositsiooni saavutamiseks tööstuses“](#), millele järgnesid [nõukogu järeldused](#). Teadusuuringuid ja innovatsiooni tõsteti esile kui võimalust kindlustada endale juhtpositsioon.

[Euroopa poolaasta](#) 2024. aasta tsüklis oli tähelepanu keskmes konkurentsivõime. Muu hulgas tunnistati ELi mahajäämust teadusuuringutesse ja innovatsiooni investeerimisel võrreldes tähtsamate majandusriikidega ning jätkuvat väljakutset saavutada eesmärk 3 % SKPst. Teadusuuringud ja innovatsioon olid tähtsal kohal kõigi liikmesriikide riigiaruannetes, kusjuures Tšehhile, Prantsusmaale, Horvaatiale, Leedule, Luksemburgile ja Sloveeniale esitati teadusuuringute ja innovatsiooni kohta riigipõhiseid soovitusi.

Euroopa konkurentsivõime toetamisel on keskse tähtsusega **ringmajandus**. 2024. aastal jõustus kestlike toodete ökodisaini määrus ja loodi [ökodisainifoorum](#), et kaasata sidusrühmad määruse rakendamisse. Tehti esimesed sammud kestlike toodete ökodisaini määruse digitaalse tootepassi rakendamiseks, mida toetasid mitu teadus- ja innovatsiooniprojekti.

2.2. **Strateegiline autonoomia ja majandusjulgeolek teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas**

2024. aastal tegeles komisjon [Euroopa majandusjulgeoleku strateegia rakendamisega](#). Seda toetas [nõukogu soovitus teadusjulgeoleku suurendamise kohta](#), milles rõhutatakse teadus- ja innovatsioonisektori isejuhtimist valitsuse meetmete toel. Komisjon alustas ka tööd hoolsuskohustuse platvormi loomiseks, et aidata Euroopa ülikoolidel ja teadusasutustel hinnata riske ja võimalusi rahvusvahelises koostöös. Lisaks käivitas komisjon neljas elutähtsa tehnoloogia valdkonnas – kõrgtehnoloogilised pooljuhid, tehisintellekt, kvantitehnoloogia ja biotehnoloogia – ühised riskihindamised liikmesriikidega.

Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi (STEP) raames pakuti [Euroopa Innovatsiooninõukogu \(EIC\) STEP kasvufirmade kava](#) alusel idufirmadele, VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele omakapitaliinvesteeringuid. Eesmärk oli hoogustada innovatsiooni strateegilistes tehnoloogia sektorites, nagu digi-, süva-, puhas ja biotehnoloogia. Ühtekuuluvuspoliitika raames planeeriti ümber 6,3 miljardit eurot, et toetada **elutähtsat tehnoloogiat** ja tööstust.

Samuti võttis komisjon vastu [valge raamatu](#), mis käsitleb **kahesuguse kasutusega** tehnoloogia alast teadus- ja innovatsioonitegevust ja avas selle kohta avaliku konsultatsiooni.

Komisjon sõlmis [kontsessioonilepingu](#) ELi turvalise ühenduvuse satelliitsüsteemi **IRIS²** arendamiseks. See innustab võtma kasutusele uuenduslikku tehnoloogiat ja tugevdab 2030. aastaks ELi strateegilist autonoomiat.

2.3. **Rohe- ja digipööre**

2024. aastal esitas komisjon **ELi 2040. aasta kliimaeesmärki** käsitleva [teatise](#), milles soovitatakse vähendada 2040. aastaks kasvuhoonegaaside netoheidet 90 % võrreldes 1990. aastaga. Üks selle eesmärgi saavutamiseks kavandatud peamisi samme on tööstuse ümberkujundamine, tuginedes teadusuuringutele ja innovatsioonile. Koos kliimaeesmärki käsitleva teatise avaldati [tööstusliku süsinikumajanduse teatis](#), milles on eraldi punkt teadusuuringute ja innovatsiooni kohta.

Teadusuuringute ja innovatsiooni komponenti hõlmasid ka mitu **Euroopa roheline kokkulepe** algatust. Eelkõige aitasid projektide tulemused rakendada [looduse](#)

taastamise määrust ja [ELi maapiirkondade arengu pikaajalist visiooni](#). Lisaks nimetati [biotehnoloogia ja biotootmise teatises](#) tulevikuplaanide all teadusuuringute ja innovatsiooni hoogustamist ning [nullnetotööstuse määrusega](#) anti energiatehnoloogia strateegilisele kavale õiguslik staatus, et edendada ELi puhta energia tehnoloogia tootmist. Peale selle võeti kooskõlas kavaga „REPowerEU“ vastu komisjoni talituste töödokument [„Towards a roadmap for accelerating the deployment of Hydrogen Valleys across Europe: challenges and opportunities“](#), milles käsitletakse probleeme ja võimalusi seoses tegevuskavaga vesinikuorgude kasutuselevõtu kiirendamiseks kogu Euroopas. Pärast komisjoni ettepanekut võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu määrused [kriitiliste toormete](#) ja [nullnetotööstuse](#) kohta.

2024. aastal tehti edusamme ka **digipöörde** elluviimisel, milles teadusuuringutel ja innovatsioonil on väga tähtis roll. Näiteks esitati [digitaristu vajadusi käsitlevas valges raamatus](#) võimalikud stsenaariumid, kandmaks hoolt selle eest, et ELil on innovatsiooni toetamiseks vajalik tippasemel digitaristu. Uue [kultuuripärandi pilvega](#) loodi teadlastele ja praktikutele Euroopa platvorm koostöö tegemiseks kultuuripärandiga seotud teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas.

Peale selle kiirenes 2024. aastal enneolematult [tehisintellekti kasutuselevõtt](#) tänu märkimisväärsetele edusammudele andmete laialdase kättesaadavuse, [andmetöötlusvõimsuse](#) ja masinõppe valdkonnas. [Tehisintellektialase innovatsiooni meetmepaketiga](#), mille eesmärk on toetada ELi idufirmasid ja VKEsid usaldusväärse tehisintellekti arendamisel, loodi Euroopa tehisintellektiamet. Sellesse paketti kuuluva algatuse GenAI4EU raames toetatakse generatiivse tehisintellekti lahenduste väljatöötamist. Lõpetuseks avaldas komisjon [suunised generatiivse tehisintellekti kasutamise kohta teadusuuringute tegemisel](#).

2.4. Partnerlus liikmesriikidega

Detsembri seisuga oli teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud 710 vahe-eesmärgist ja sihst, milleni liikmesriigid peavad jõudma, et saada vastavad [taaste- ja vastupidavusrahastu](#) maksed, saavutatud 175. Mis puudutab koostöötamise ühtekuuluvuspoliitika, siis Malta ja Leedu tegid eelarves ümberpaigutusi Euroopa Regionaalarengu Fondist programmi „Euroopa horisont“.

Lisaks süvendati komisjoni ja liikmesriikide vahelisi kahepoolseid arutelusid, pidades [tõhustatud dialooge](#) Eesti, Saksamaa ja Madalmaadega. [Poliitika toetusvahendi](#) intensiivsem rakendamine aitab liikmesriikidel tõhustada oma teadus- ja innovatsioonisüsteeme. Alustati projekte Bulgaaria, Tšehhi, Soome ja Ukrainaga ning algatati vastastikune õppimine sellistel teemadel nagu teadus poliitika jaoks, teadlasekarjäär ja tehisintellekt teaduse hüvanguks.

Käivitati [Euroopa teadusruumi poliitikaplattform](#), mis võimaldab jagada teavet liikmesriikide, assotsieerunud riikide, teadusuuringute ja innovatsiooni sidusrühmade ning komisjoni vahel. Lisaks hinnati [Euroopa teadusruumi rakendamist käsitlevas teatises](#) edusamme, mis on tehtud pärast 2020. aasta [Euroopa teadusruumi teatise](#) ja Euroopa teadusruumi esimese poliitilise tegevuskava avaldamist.

2.5 Globaalne Euroopa

Komisjonil oli jätkuvalt oluline roll mitmepoolses **teadus- ja innovatsioonikoostöös**. Ta korraldas koos eesistujariigi Belgiaga ministrite konverentsi, mis oli osa mitmepoolsest dialoogist rahvusvahelise teadus- ja innovatsioonikoostöö põhimõtete ja väärtuste teemal. Komisjon osales [Maa Jälgimise Grupis](#), [valitsustevahelises kliimamuutuste eksperdirühmas](#) (IPCC) ning [valitsustevahelisel bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleval teaduslik-poliitilisel foorumil](#) (IPBES).

Kui rääkida konkreetsetest piirkondadest ja riikidest, siis esile tõstmist väärib järgmine:

- komisjon jätkas **Ukraina** teadusuuringute ja innovatsiooni toetamist programmi „Euroopa horisont“ sihtotstarbeliste algatuste kaudu. Käivitati [poliitika toetusvahendi](#) projekt, et ühendada Ukraina teadustaristu ELi omaga. Lisaks jätkas EL teadusuuringute ja innovatsiooni rolli toetamist riigi ülesehitamisel;
- ELi-USA energianõukogu ministrite tasandi kohtumisel kinnitati taht teha koostööd tuumasünteesiuuringute, kliima modelleerimise ning süsinikdioksiidi kogumise, utiliseerimise ja säilitamise valdkonnas. ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogiaõukogu raames elektromobiilsuse ja arukate võrkude valdkonnas tehtud koostöö tulemuseks olid ühised soovitusel sõidukite ja võrkude integreerimise tutvustamise kohta;
- [Atlandi ookeani alaste teadusuuringute liiduga](#) ühinesid partneritena Island ja Senegal.

2.6. Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmed väljaspool tuumaenergia valdkonda

Teadusuuringute Ühiskeskus toetas oma teadusuuringute kaudu mitut algatust, sealhulgas järgmist:

- [Euroopa tööstuspöörde ja tööstusheite innovatsioonikeskus](#), mis edendab **heidet vähendava tehnoloogia** kasutamist tööstuses;
- esimene [maailma põuaatlas](#) koos ÜROga;
- varustuskindluse teemaline lauasimulatsioon, millega kontrolliti ELi **gaasivarustusvalmidust** 2024.–2025. aasta talveks, võttes arvesse, et Venemaa gaasitransiid läbi Ukraina pärast 2024. aastat eeldatavasti lõpeb;
- meetodika väljatöötamine **antibiootikumide jääkide** tuvastamiseks loomasöödas, mis võimaldab võtta vastu uusi ELi õigusakte ja edendab terviseühitsuse eesmärkide saavutamist võitluses antibiootikumiresistentsuse vastu.

3. PROGRAMMI „EUROOPA HORISONT“ NING EURATOMI TEADUS- JA KOOLITUSPROGRAMMI ELLUVIIMINE JA JÄRELEVALVE

3.1. Programm „Euroopa horisont“ 2024. aastal – olulised sammud ja uued suunad

Komisjon võttis vastu programmi „Euroopa horisont“ 2023.–2024. aasta peamise tööprogrammi muudatuse. Võeti kasutusele eksperimentaalsete meetmete pakett, et muuta programm avatumaks ja toetada karjääri alustavaid teadlasi. Algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ raames keskenduti vaheetapina kolmele teemale, et sillutada teed tulevase uue Euroopa Bauhausi rahastu jaoks. Tööprogrammi lisati 2025. aasta projektikonkursid, et tagada korduvate meetmete, nagu Marie Skłodowska-Curie meetmed, koostöö tipptaseme saavutamiseks ja Euroopa teadusruumi stipendiumid, järjepidevus.

Toetus Ukrainale programmi „Euroopa horisont“ kaudu

2024. aastal ühinesid kaksteist Ukraina linna ELi kliimaneutraalsete ja arukate linnade missiooni [algatusega SUN4Ukraine](#). Algatusega toetatakse neid Ukraina linnu, kelle eesmärk on saada kliimaneutraalseks. Jätkus toetamine meetme [MSCA4Ukraine](#) kaudu, kusjuures ümberasustatud teadlaste stipendiumide jaoks eraldati lisaks 10 miljonit eurot. 2024. aastal hakkas täielikult tööle [Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi \(EIT\) piirkondliku innovatsioonikava keskus Kiievis](#), mis toimib ühtse kontaktpunktina, mille kaudu pääseb ligi EITi teadmus- ja innovatsioonikogukondadele. Ukraina osales ka Musta mere vesikonna mere- ja jõekosüsteemide alases teadus- ja innovatsioonikoostöös, eelkõige missiooni „Meie ookeanide ja veekogude taastamine 2030. aastaks“ ja kestliku sinise majanduse partnerluse kaudu.

Ühinemine programmiga „Euroopa horisont“

2024. aastal jõudis [assotsieerunud riikide](#) arv 19ni, kui **Ühendkuningriigist** sai [täielikult assotsieerunud riik](#) (v.a EICi rahastamisvahendi Accelerator puhul) ja **Kanada** liitus II sambaga. Viidi lõpule assotsieerimisläbirääkimised **Korea Vabariigiga** ja algasid ametlikud läbirääkimised **Jaapaniga**. Nõukogu võttis vastu volitused esimeste ametlike läbirääkimiste alustamiseks **Singapuriga** ning käivitati läbirääkimised **Egiptusega**. Lõppesid läbirääkimised **Šveitsiga** ja leping allkirjastatakse eeldatavasti 2025. aastal. Assotsieerunud riikide tegevustoetus oli 2024. aastal kokku 2,8 miljardit eurot ja osalusi oli peaaegu 10 000.

3.2. Programmi „Euroopa horisont“ järelevalveandmed

Rahastamisvõimalused

Programmi „Euroopa horisont“ peamise ja muude tööprogrammide alusel 2024. aasta lõpuks algatatud 656 projektikonkursi hõlmasid kokku 2 534 teadusteemat kogueelarvega 59,4 miljardit eurot.

Kavandatud teemade eesmärk oli meelitada ligi selliseid teadus- ja innovatsiooniprojekte, mis aitavad saavutada [von der Leyeni komisjoni 2019.–2024. aasta prioriteete](#). Kokku on nende prioriteetide saavutamisele seni kaasa aidanud 95,5 % projektidest.

Projektitaotlused ja edukuse määr

Allikas: programmi „Euroopa horisont“ projektitaotluste tulemustabel 6. jaanuari 2025. aasta seisuga

Huvi programmi vastu oli endiselt suur: aastatel 2021–2024 esitati **88 803 toetuskõlblikku taotlust**¹. Kvaliteet püsis üldiselt stabiilsena ja enam kui pool (54 %) toetuskõlblikest taotlustest sai hindamisel vähemalt miinimumpunktid.

2025. aasta jaanuariks olid saanud rahastuse 14 592 taotlust hinnangulise kogueelarvega 43 miljardit eurot. Taotluste edukuse määr oli 16,4 %.

Rahaliste vahendite nappuse tõttu rahastatakse siiski vaid ligikaudu 30 % taotlustest, mis ületasid rahastamise miinimumkünnise. Kõigi aastatel 2021–2024 esitatud ja selle künnise ületanud taotluste rahastamiseks oleks olnud vaja veel umbes 81,7 miljardit eurot.

Rahastatavad projektid

Allikas: programmi „Euroopa horisont“ projektide tulemustabel 6. jaanuari 2025. aasta seisuga

2024. aasta lõpuks laekunud taotluste hindamise järel eraldati **15 148 toetuslepingu** alusel **43,2 miljardit eurot**. Mõned toetuslepingud olid 2024. aasta lõpus veel ettevalmistamisel.

Toetuse keskmine suurus oli 2,9 miljonit eurot. Ühe toetusesaajaga toetuse jaoks (45 % toetustest) eraldati keskmiselt ligikaudu 1,2 miljonit eurot, mitme toetusesaajaga toetuse jaoks (55 % toetustest) keskmiselt ligikaudu 4,2 miljonit eurot ELi vahendeid. Viimati nimetatud toetuste puhul oli toetusesaajaid toetuse kohta keskmiselt 11,5.

Programmi osa	Toetuskõbl ikud projektitaot lused	Valituks osutunud projektitaot lused	Projektitaot luste edukuse määr (% toetuskõbl likest)	Valituks osutunud projektitaot lusega küsit ud ELi toetus (miljonit eurot)	Allkirja statud toetusle pingud	Allkirjastat ud toetuslepin gute alusel antud ELi toetused (miljonit eurot)	Toetuse keskmin e suurus (miljoni t eurot)
I sammad – „Tiptasemel teadus“							
Euroopa Teadusnõukogu	30 413	4 404	14,5 %	7 849	4 182	7 319	1,8
Marie Skłodowska- Curie meetmed	27 366	4 473	16,3 %	2 596	4 704	2 641	0,6
Teadustaristud	399	167	41,9 %	1 181	173	1 214	7
II sammad – „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“							
1. teemavaldkond – tervis	2 502	562	22,5 %	4 590	565	4 312	7,6
2. teemavaldkond – kultuur, loovus ja	2 311	330	14,3 %	1 135	322	991	3,1

¹ Ainult lõpetatud ja täielikult hinnatud projektikonkursside raames laekunud toetuskõlblike taotluste arv.

kaasav ühiskond							
3. teemavaldkond – ühiskonna tsiviiljulgeolek	1 022	136	13,3 %	600	145	611	4,2
4. teemavaldkond – digivaldkond, tööstus ja kosmos	5 655	1 091	19,3 %	8 083	1 094	7 439	6,8
5. teemavaldkond – kliima, energeetika ja liikuvus	5 291	1 091	20,6 %	7 946	1 159	7 945	6,9
6. teemavaldkond – toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond	3 408	763	22,4 %	4 636	720	4 190	5,8
III sammas – „Innovatiivne Euroopa“							
Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC)*	6 289	554	8,8 %	1 650	1 114	2 925	2,6
Euroopa innovatsiooni ökosüsteemid	1 330	267	20,1 %	307	272	297	1,1
Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT)	25	20	80 %	1 189	26	1 741	66,9
Osaluse laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine							
Osalemise laiendamine ja tippteaduse levitamine	2 509	647	25,8 %	1 464	583	1 398	2,4
Euroopa teadus- ja innovatsioonisüsteemi reformimine ja tõhustamine	283	87	30,7 %	197	89	193	2,2
Programm „Euroopa horisont“ kokku	88 803	14 592	16,4 %	43 425	15 148	43 215	2,85

Tabel 1. Projektitaotlused ja allkirjastatud toetuslepingud sammaste ja programmiosade kaupa (allikas: programmi „Euroopa horisont“ projektide tulemustabel 6. jaanuari 2025. aasta seisuga)

* Näitajad ei hõlma EICi rahastamisvahendi Accelerator projektitaotlusi.

ELi poliitiliste prioriteetidega tegelemine

Allikas: programmi „Euroopa horisont“ tulemusaruanne

Teadusuuringutel ja innovatsioonil on keskne roll rohepöörde kiirendamisel. Seni on liigutud programmi „Euroopa horisont“ elluviimisel kindlalt eesmärgi poole eraldada 35 % vahenditest kliimamuutustega tegelemiseks. Esialgsed hinnangud näitavad, et 7,7 % programmi 2021.–2027. aasta kulutustest on seotud elurikkusega.

Lisaks panustatakse 21,2 %-ga programmi eelarvest digipöördesse: 2021.–2024. aastal oli digitehnoloogiasse investeerimiseks ette nähtud 11 657 miljonit eurot.

2024. aastal eraldati hinnanguliselt 104 miljonit eurot projektidele, mille peamine eesmärk on parandada soolist võrdõiguslikkust, ja 1 391 miljonit eurot projektidele, mis aitavad kaasa soolisele võrdõiguslikkusele.

Taotlejad ja toetusesaajad

Allikas: programmi „Euroopa horisont“ projektide tulemustabel 6. jaanuari 2025. aasta seisuga

Programmi esimese nelja aasta jooksul allkirjastatud projektides lööb kaasa **28 136 osalejat 171 riigist**, kusjuures 35,8 % osalejatest on VKEd. Keskmiselt osaleb iga osaleja 3,6 projektis. 82 % kõigist laekunud toetuskõlblikest taotlustest esitasid liikmesriikidest pärit osalejad ja 19,8 % oli pärit osaluse laiendamise riikidest.

Tabelist on näha, et taotluste jaotus assotsieerunud ja mitteassotsieerunud riikide vahel on muutunud. Assotsieerunud riikidest on nüüd 12,6 % kõigist taotlustest, samal ajal kui mitteassotsieerunud riikide arvele langeb 5,6 % taotlustest. See ümberpöördumine võrreldes 2023. aasta jaanuariga on suuresti tingitud Ühendkuningriigi uuest assotsieerunud riigi staatusest.

Riikide rühm	Toetuskõlblike projektitöotluste arv	% projektitöotluste koguarvust	Töotluste edukuse määr	Allkirjastatud toetuslepingutes osalemine	% kõigist osalustest	Allkirjastatud toetuslepingute alusel ELi toetused (miljonit eurot)	% allkirjastatud toetuslepingute alusel antud ELi toetuste kogusummas
Liikmesriigid	380 816	81,8 %	20,3 %	85 351	84 %	39 451	91,3 %
<i>Osalust mittelaiendavad riigid</i>	288 513	62,0 %	21,0 %	67 441	66,4 %	33 498	77,5 %
<i>Osaluse laiendamise riigid</i>	92 303	19,8 %	18,0 %	17 910	17,6 %	5 952	13,8 %
Assotsieerunud riigid	58 817	12,6 %	18,3 %	10 200	10 %	3 238	7,4 %
<i>Assotsieerunud riigid ilma Ühendkuningriigita</i>	30 271	6,5 %	17,8 %	5 841	5,7 %	2 850	6,6 %
<i>Assotsieerunud riigid – Ühendkuningriik</i>	28 546	6,1 %	18,8 %	4 359	4,3 %	388	0,9 %
Mitteassotsieerunud riigid	25 990	5,6 %	21,5 %	6 045	6,0 %	526	1,2 %
KOKKU	465 623	21,9 %	20,1 %	101 596	100 %	43 215	100 %

Tabel 2. Taotlejate päritolu

Suurim osa osalejatest (34 %) on pärit kõrgharidusasutustest, kes saavad ka kõige rohkem rahalist toetust (15 miljardit eurot). 30,7 % osalejatest on erasektori üksused ja 21,9 % teadusasutused, kellele on ette nähtud sama suur toetus (11,9 miljardit eurot).

Programmi **uute osalejate arv kasvab jätkuvalt**. Uued osalejad moodustavad 51,1 % kõigist osalejatest, võrreldes 47 %ga aasta tagasi. Nende osalemise määr (st keskmine projektide arv osaleja kohta) on võrreldes kogenud osalejatega siiski endiselt väike (1,25 vs. 6). Uued tulijad on peamiselt erasektorist, eelkõige on tegemist VKEdega, ning neile on seni eraldatud 11,6 % kõigist programmi „Euroopa horisont“ vahenditest.

Kokku eraldati liikmesriikides 39,5 miljardit eurot ehk 91,3 % vahenditest. Osaluse laiendamise riikidele eraldati 13,8 % rahalistest vahenditest. Assotsieerunud riikidele anti 7,4 % ehk veidi üle 3 miljardi euro ja mitteassotsieerunud riikidele 1,2 % ehk 526 miljonit eurot. Osalemise kohta tehtud tähelepanekud kehtivad ka rahastamise osakaalu kohta. Ühendkuningriigi assotsieerumise tulemusel on kogurahastuse jaotus assotsieerunud ja mitteassotsieerunud riikide vahel võrreldes 2023. aasta jaanuariga märkimisväärselt muutunud.

Peamised mõjuahelad

Allikas: peamiste mõjuahelate tulemustabel 6. jaanuari 2025. aasta seisuga

Programmi „Euroopa horisont“ raames võeti kasutusele peamised mõjuahelad, et jälgida lühiajaliste, keskmise pikkusega ja pikaajaliste näitajate abil programmi mõju. Selles osas antakse ülevaade lühiajalistest näitajatest. Programmi „Euroopa horisont“ raames on avaldatud kokku 6 922 eelretsenseeritud väljaannet (1. peamine mõjuahel). Programmi raames on teatatud kokku 10 222 väljaandest, sealhulgas eelretsenseerimata artiklitest, millest üle 79 % on avatud juurdepääsuga kättesaadavad toetusesaajate kaudu (3. peamine mõjuahel). Lisaks on teatatud 124st intellektuaalomandi õiguste väljundist (7. peamine mõjuahel). Samuti hõlbustab programm 95 156 teadlase oskuste täiendamist (2. peamine mõjuahel), kusjuures 44,1 % neist teadlastest on naised. Peale selle on programmi raames loodud ja/või säilitatud ELis 39 543 töökohta (täistööaja ekvivalentides) (8. peamine mõjuahel). Osalejad on teadus- ja innovatsiooniprojektide elluviimiseks juba teinud 10,2 miljardi euro ulatuses kaasinvesteeringuid (9. peamine mõjuahel).

Käesoleva analüüsi ajaks oli lõpetatud ainult 983 projekti (6,5 %) ja perioodiline aruandlus oli lõpule viidud vaid 21 % projektide puhul, mistõttu teatatud ja mõõdetavate tulemuste arv peaks 2025. aastaks suurenema.

Euroopa partnerlused

Allikas: programmi „Euroopa horisont“ projektide tulemustabel 6. jaanuari 2025. aasta seisuga

2025. aasta jaanuari seisuga oli kindlaks määratud 50 Euroopa partnerlust ja teises [strateegiakavas \(2025–2027\)](#) välja kuulutatud veel kümme Euroopa partnerlust, millest kolm ootasid alles allkirjastamist.

Kümne tegutseva ühisettevõtte (ELi toimimise lepingu artikli 187 kohased institutsioonilised partnerlused) raames oli allkirjastatud 530 toetust kogusummas **4,8 miljardit eurot** (11 % aastatel 2021–2024 antud programmi „Euroopa horisont“ vahenditest). Partnerlused hõlmavad 4 281 organisatsiooni (kes osalevad 9 186 projektis), kellest kaks kolmandikku on eraettevõtjad. Neist 44 % on VKEd. 81 % ELi vahenditest on ette nähtud tegevuse jaoks, millega toetatakse digi- ja kliimapöoret. Lisaks kaasasid toetusesaajad 3,86 miljardit eurot, mis moodustab projektiinvesteeringutest 45 %.

Programmist „Euroopa horisont“ toetati **4 miljardi euroga 11 ühiselt kavandatud partnerlust**, andes 589 toetust 4 753 eraldiseisvale organisatsioonile, kellest kolmandik on VKEd.

Kaasrahastatud partnerluste osas sõlmiti II samba raames toetusleping 14 toetusesaajate konsortsiumiga ja III samba raames ühe konsortsiumiga kogusummas 1,17 miljardit eurot. Eeldatakse, et partnerid annavad 50–70 % teadusuuringute ja innovatsiooni vahenditest (täiendavad 2,5 miljardit eurot).

Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT)

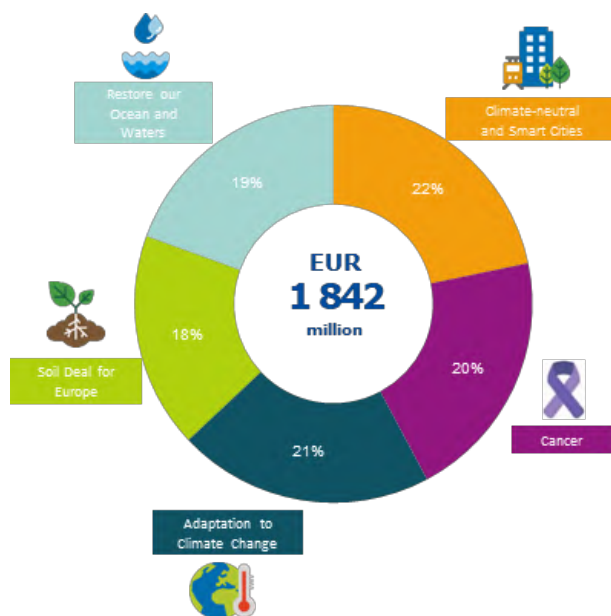
2024. aastal asutasid EITi programmide õppurid 82 idufirmat ja 112 idufirmat sai alguse EITi innovatsiooniprojektidest. Lisaks lubasid 388 partnerit süvatehnoloogialaudentide

algatuse raames anda rohkem kui miljonile inimesele 2025. aastaks koolitust, kusjuures üle 900 000 neist pidi saama koolitust 2024. aastaks. 2024. aasta detsembriks oli EITi teadmus- ja innovaatikakogukonna InnoEnergy hallatav Euroopa akuliidu akadeemia täitnud oma eesmärgi koolitada 2025. aastaks 100 000 inimest². Peale selle kinnitas Euroopa Komisjon vee-, mere- ja merendussektori ning ökosüsteemide alase EITi teadmus- ja innovaatikakogukonna loomise.

ELi missioonid

Allikas: programmi „Euroopa horisont“ projektitaotluste ja projektide tulemustabel 6. jaanuari 2025. aasta seisuga

2024. aasta lõpuks oli alustatud, lõpule viidud ja hinnatud 54 programmi „Euroopa horisont“ missioonipõhist projektikonkurssi. Nende projektikonkursside raames laekus 862 toetuskõlblikku taotlust. Allkirjastatud oli 236 programmi „Euroopa horisont“ toetuslepingut, mis hõlmasid 3 302 toetusesaajat ja mille toetuste kogusumma oli 1 842 miljonit eurot. See summa jagunes viie missiooni vahel, nagu on näidatud järgmisel joonisel.

Missioonide raames tehti 2024. aastal eelkõige järgmist:

- **Vähiuuringute** missiooni raames korraldati uuendusliku palliatiivse ravi teemaline kõrgetasemeline konverents, kus tutvustati poliitilisi edusamme ja ELi rahastatud projektide lahendusi, ning anti välja [poliitikaülevaade](#), milles kirjeldatakse tulevasi probleeme. Lisaks jõuti Poolas, Leedus ja Rumeenias korraldatud rändnäitusega peaaegu 11 miljoni inimeseni ning parandati nende teadlikkust vähktõve ennetamisest ja sõeluuringutest.
- **Kliimamuutustega kohanemise** missiooni raames jätkati 145 piirkonna toetamist, et hinnata nende kliimariske, töötada välja viisid kliimakerksuse saavutamiseks või

² Eesmärgiks seatud arv. Kontrollitud tulemused tehakse kättesaadavaks 2025. aasta lõpu poole.

koostada kohanemiskavad.

- Missiooni „**Meie ookeanide ja veekogude taastamine 2030. aastaks**“ raames eraldati veel 127 miljonit eurot, et toetada kohalikke kogukondi ja arendada edasi maailmamere digiteisikut. Juunis toimunud digitaalse ookeani foorumil tutvustati selle esimest prototüüpi.
- Missiooni „**100 kliimaneutraalset ja arukat linna aastaks 2030**“ raames sai 2024. aastal veel 43 linna [missiooni märgise](#). Käivitati **2 miljardi euro suurune Euroopa Investeerimispanka laenupakett**, et toetada missiooni märgisega linnu keskkonnahoidlike ja kestlike investeeringute kavandamisel.
- **Euroopa mullakokkuleppe** missiooni raames loodi esimesed 25 eluslaborit, mis hõlmavad ligikaudu 250 katsekohta ja 167 partnerit (25 % erasektorist) 11 liikmesriigis.

3.3. Põhjalik analüüs: programmi „Euroopa horisont“ järelevalvealased kiir- ja muud uuringud

2024. aastal avaldati mitu aruannet, sealhulgas:

- järelevalvealane [kiiruuring](#), milles vaadeldakse programmi „Euroopa horisont“ panust vesiniku valdkonda alates 2007. aastast;
- järelevalvealane [kiiruuring](#), milles võetakse kokku peamised faktid ja andmed VKEde osalemise kohta programmis „Euroopa horisont“;
- järelevalvealane [kiiruuring](#), milles vaadeldakse riikide osalemist programmis „Euroopa horisont“.

Programmi „Euroopa horisont“ vahehindamine

Avaldati eksperdirühma aruanne „[Align, act, accelerate](#)“ (Vii kooskõlla, tegutse, kiirenda) programmi „Euroopa horisont“ vahehindamise kohta. Eksperdid andsid soovitusi, et muuta programm tõhusamaks teadusuuringute ja innovatsiooni kooskõlastamisel Euroopa strateegiliste eesmärkidega. Lisaks avaldas komisjon mitu hindamis- ja muud aruannet, milles keskendutakse programmi „Euroopa horisont“ ja selle eelkäija konkreetsetele mõjuvaldkondadele (rohepööre, vastupanuvõimeline Euroopa, innovaatiline Euroopa).

3.4. Tulemuste levitamine ja kasutamine

Programmi „Euroopa horisont“ projektitulemuste platvorm ja kiirendid on olnud juba toeks enam kui 5 000 toetusesaajale. Komisjon avaldas ühenduse teadus- ja arendustegevuse teabeteenistuse (CORDIS) tulemuste paketid ja kiirendid, kus on tähelepanu keskmes järgmine:

- [keskkonnaalased tähelepanekud ELi roheline kokkuleppe jaoks](#);
- [sinine süsinik elurikkuse ja kliimameetmete jaoks](#);

- [haavatavatel polaaraladel avalduva kliimamuutuste mõju mõistmine](#);
- [mere elurikkuse vähenemist põhjustavate tegurite mõju vähendamine ja ennetamine](#);
- [võitlus mereprügi vastu alates allikast kuni mereni](#);
- [innovatsioon vetikasektoris](#);
- [ookeanidega seotud teadmiste ja ookeanide kestliku majandamise edendamine](#).

Märkimist vääriwad ka järgmised väljaanded ja teavitamisalased jõupingutused:

- [keskkonnaalased tähelepanekud ja tehisintellekt teaduse ja ühiskonna hüvanguks](#);
- [Euroopa Teadusnõukogu eesliiniuuringud tehisintellekti valdkonnas](#);
- [elurikkus ja seosepõhine lähenemisviis](#);
- [ELi rahastatavad projektid, mis viivad murranguliste muutusteni elurikkuse valdkonnas](#);
- [eesliiniuuringud murranguliste muutuste jaoks](#);
- [IPCC kuuenda hindamisaruande koostajate tähelepanekud teadmistes esinevate lünkade ja teadusuuringute prioriteetide kohta](#);
- [eesliiniuuringud demokraatia hüvanguks](#);
- [teadmiste väärtustamise teemaline teadlikkuse suurendamise kampaania](#);
- [teadusuuringud ja innovatsioon õiglase rohepöörde jaoks](#);
- [teadusuuringud ja innovatsioon õiglase digipöörde jaoks](#).

3.5. Euratomi teadus- ja koolitusprogrammi elluviimine ja järelevalve

a) Teadusuuringute Ühiskeskuse otsemeetmed tuumaenergia valdkonnas

2024. aastal avaldas Teadusuuringute Ühiskeskus **90 eelretsenseeritud artiklit** erinevatel tuumaenergiaga seotud uurimisteedel. Ühiskeskus töötas välja **kümme võrdlusmaterjali**, mis on lisatud teeki, ja kümme tehnilist süsteemi tuumaalaste kaitsemeetmete jaoks ning panustas kolmel korral **rahvusvahelistesse standarditesse**. Ühiskeskus korraldas 37 **erikoolitust** enam kui 900 osalejale EList, Ukrainast ja muudest riikidest. Euroopa tuumajulgeoleku koolituskeskuse (EUSECTRA) kaudu said koolitust üle 350 tuumajulgeoleku inspektori ja ametniku. Ühiskeskuse tuumauuringute rajatise kasutas kokku 59 ELi ja Ukraina teadlast.

IV põlvkonna rahvusvahelise foorumi Euratomi rakendusorganina korraldas Teadusuuringute Ühiskeskus olulisi kohtumisi ja tegi IV põlvkonna süsteemidega seotud teadusuuringuid.

Teadusuuringute Ühiskeskus toetas komisjoni reageerimisel Venemaa **Ukraina**-vastasele agressioonisõjale, jagades tehnilisi eksperditeadmisi sanktsioonide pakettide jaoks ja tehes koos Euroopa kiirguskaitseasutustega radioaktiivsete ainete leviku võrdlusuuringuid.

b) Euratomi teadus- ja koolitusprogrammi kaudsed meetmed (toetused)

2024. aastal algatas komisjon 21 tuumaenergiaalast teadusprojekti, sealhulgas radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja tuumamaterjalide partnerlused, mida rahastatakse Euratomi programmist 121 miljoni euroga. Peaaegu 48 miljonit eurot eraldati tuumaelektrijaamade ohutuse tagamiseks ja 11 miljoni euroga toetati ioniseeriva kiirguse rakendusi.

Pärast Euratomi tööprogrammi muutmist käivitas komisjon kaks uut algatust: tulevane avaliku ja erasektori tuumasünteesenergia partnerlus ning Euroopa tuumaoskuste algatus. Avaldati Euratomi 2014.–2020. aasta teadus- ja koolitusprogrammi järelhindamise aruanne.

Lisaks käivitas komisjon teise projekti, et tugevdada Euroopas ja Ukrainas asuvate Venemaa projekteeritud tuumaelektrijaamade tuumkütuse tarnekindlust.

Samuti lõi komisjon Euroopa väikeste moodulreaktorite tööstusliidu, mille eesmärk on võtta kasutusele ELi esimene väike moodulreaktor. Seda toetasid väikeste moodulreaktorite ohutu projekteerimise, turvalisuse, kaitsemeetmete, ehitamise ja käitamise seotud otsesed ja kaudsed meetmed.

4. 2025. AASTA PLAANID

2025. aastal kavatses komisjon vastu võtta programmi „Euroopa horisont“ peamised tööprogrammid aastaks 2025 ja aastateks 2026–2027. Need kaks tööprogrammi aitavad järgida programmi „Euroopa horisont“ teises strateegiakavas (2025–2027) kindlaks määratud peamisi strateegilisi suundi ja saavutada komisjoni üldisi poliitilisi prioriteete aastateks 2024–2029. Samuti toetavad tööprogrammid komisjoni lihtsustamispuudlusi, eelkõige muutes programmi „Euroopa horisont“ taotlejatele kättesaadavamaks ja lihtsustades toetusesaajate aruandlust.

Peale selle kavatses komisjon teha ettepaneku järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kohta, võttes arvesse ulatusliku avaliku konsultatsiooni tulemusi, et viia teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamine kooskõlla tulevaste rahastamisprioriteetidega. 2025. aasta algatused, nagu konkurentsivõime kompass ja puhta tööstuse kokkulepe, ning tulevane idu- ja kasvufirmade strateegia, tagavad, et EL jääb teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas esirinda. Need algatused aitavad rinda pista esseeisvate katsumustega ja tugevdavad kestliku majanduskasvu saavutamise võimalusi.